

การพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยเพื่อสื่อสาร ในสังคมพหุวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนใต้ The Development of Thai Character Forms to Communicate in Multicultural of Three Southern Border Provinces

ชนกิตดี ธาระสุข*, เกียรติศักดิ์ เขียวมั่ง, และ สุชาติ เถาทอง
Chanakit Thanasuk*, Kriangsak Khiaomang, and Suchat Thaothong

สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Visual Arts and Design, Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

*ติดต่อผู้เขียน chanakit.t@psu.ac.th

ส่งบทความ 20 สิงหาคม 2561 | แก้ไข 14 พฤศจิกายน 2561 | ตอปรับ 20 พฤศจิกายน 2561 | เผยแพร่ 23 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลจากวัฒนธรรมทางสายตาของสามจังหวัดชายแดนใต้เพื่อใช้ในการออกแบบวิเคราะห์แนวทางการพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทย เพื่อสื่อสารอิทธิพลของสามจังหวัดชายแดนใต้ ที่สามารถใช้ในการสื่อสาร และสะท้อนความเฉพาะตัวของสามจังหวัดชายแดนใต้

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบตัวอักษรไทยเพื่อสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนใต้” นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการและลักษณะของการสื่อสารด้านการมองเห็น (visual communication) ปัจจัยทางวัฒนธรรมทางการมองเห็น อิทธิพลสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ส่งผลกระทบต่อสื่อสารของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ 2) เพื่อสร้างแนวทางการออกแบบตัวอักษรที่มีรูปแบบเฉพาะตัวของความเป็นพหุวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัด และสามารถใช้ในการสื่อสารเพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่ต้องการสื่อกับประชาชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ใช้พื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส เป็นพื้นที่ในการดำเนินการ ผลของการวิจัยซึ่งเป็นแนวทางในการออกแบบตัวอักษร วิเคราะห์และประเมินผลการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และผู้นำทางศาสนาในพื้นที่ เพื่อให้งานพัฒนารูปแบบตัวอักษรเป็นที่ยอมรับของคนในพื้นที่

ผลการวิจัยเป็นรูปแบบตัวอักษรไทยที่มีรูปแบบเฉพาะตัว ซึ่งพัฒนาจากวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยอาศัยวิธีการเขียนที่มีความต่างกันของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมเชื่อมโยงด้วยรูปแบบตัวอักษรไทย เป็นทางเลือกหนึ่งของการออกแบบที่ต้องการนำไปใช้ในงานออกแบบที่สะท้อนอิทธิพลของวัฒนธรรมต่าง ๆ ในสามจังหวัดชายแดนใต้ต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบตัวอักษร, กราฟิก, วัฒนธรรม, วัฒนธรรมทางสายตา, สามจังหวัดชายแดนใต้

Abstract

The purposes of this study are: 1) To study the process of visual communication, the visual communication factors and the local identity that affect the communication styles of the Buddhist, Muslim, and Chinese people in the three southern border provinces, 2) To develop the design models of Thai character forms that reflect the unique identity of multicultural society in the three southern border provinces. The design would be beneficial to the peace development process in the area as well.

The research has been conducted in the three border provinces of Pattani, Yala and Narathiwat. The resulted characters design models have been analysed and evaluated by the experts in various fields including the culture experts, the design experts, and the religious leaders in the area in order that the development of character styles be approved by all local parties.

The output of the research are the newly designed Thai characters which are unique and developed from the multi-cultures in the three southern border provinces. It would provide an alternative for designers to reflect the identity and the uniqueness of the three southern border provinces.

Keywords: character forms, graphics, culture, visual culture, three southern border provinces

■ บทนำ

พัฒนาการด้านสื่อสารมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว สังคมโลกกำลังมีการเปลี่ยนถ่ายการสื่อสารจากวัฒนธรรมในการอ่านเข้าสู่การสื่อสารรูปแบบใหม่ วัฒนธรรมการอ่านหรือการบอกเล่าเรื่องราวในรูปแบบของตัวหนังสือและกราฟิกแบบต่างๆ เพื่อสื่อสารเนื้อหา เรื่องราว และวัฒนธรรมของตนเองออกไป เป็นสิ่งที่อยู่คู่กันกับสังคมมนุษย์มานับเป็นพันปี สื่อเหล่านี้จึงเป็นช่องทางในการสื่อสารทางวัฒนธรรมของสังคมมนุษย์มาโดยตลอด แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามการพัฒนาของเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้น จนกลายเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมร่วมสมัย และเกิดเป็นสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรมทางสายตา” (visual culture)

คำว่า “วัฒนธรรมทางสายตา” (visual culture) ถือเป็นคำใหม่และศาสตร์ใหม่ซึ่งยังไม่ค่อยใช้อย่างแพร่หลาย แม้ว่าตลอด 2 ทศวรรษที่ผ่านมา สังคมไทยจะเต็มไปด้วยการแพร่กระจายของวัฒนธรรมภาพก็ตาม โดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ทัศนศิลป์ ภาพยนตร์ ทีวี ภาพโฆษณา ตลอดจนรวมถึงภาพบนจอคอมพิวเตอร์ และภาพถ่าย ฯลฯ เป็นต้น (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2549) ท่ามกลางสังคมข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ ภาพทั้งหลายต่างสื่อสารอยู่รอบตัวเราทุก ๆ วัน เราสามารถเรียกสิ่งเหล่านี้ได้ว่า “วัฒนธรรมทางสายตา” (visual culture) และเราจำเป็นต้องเรียนรู้ด้วยความฉลาดผ่านการรับรู้ทางสายตา (intelligence of visual perception) ในการบริโภคข้อมูลและการเรียนรู้เพื่อที่จะอ่านภาพเหล่านี้ให้ออก (visual literacy) ในระดับที่ลึกซึ้ง เพื่อนำไปใช้ได้ถูกต้องตามเป้าหมายของผู้ส่งสาร

ตัวอักษรเป็นช่องทางหนึ่งซึ่งนักออกแบบใช้ในการสื่อสาร นอกจากความหมายโดยตรงที่ปรากฏแล้วยังแฝงไปด้วยความหมายโดยนัย ที่นักออกแบบต้องการสื่ออารมณ์และน้ำเสียงผ่านการพัฒนารูปแบบตัวอักษรนั้น (Seddon, 2016) ตัวอักษรจึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง สะท้อนอารมณ์ เหตุผล ความคิด ความต้องการ ความรู้สึกและตัวอักษรยังสามารถบันทึกรวบรวมความรู้สึกต่าง ๆ ไว้ได้เป็นระยะเวลายาวนานอีกด้วย

การสร้างรูปแบบตัวอักษรให้มีรูปแบบแปลกตา สวยงาม จะช่วยเร่งเร้าความรู้สึกตอบสนองได้เป็นอย่างดี โดยเน้นความชัดเจนสวยงาม สอดคล้องกับจุดประสงค์ สำหรับข้อความนำเรื่องและข้อความรายละเอียด นอกจากนั้นขนาดของตัวอักษรก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ขนาดของตัวอักษรทุกตัวบนชิ้นงานต้องมีความพอดี อ่านได้ง่าย สื่อความหมายได้ดีไม่ต้องคิดมาก (อนุทิน วงศ์สรรคกร, 2558) นอกจากนั้นแล้วการจัดวางรูปแบบข้อความที่ดีก็จะ

ช่วยให้การสื่อความหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย (Spiekermann, 2014)

ในปัจจุบันเกิดการขยายตัวทางธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้งานด้านโฆษณาและงานสิ่งพิมพ์เติบโตขึ้นตามไปด้วย ความก้าวหน้าด้านทางเทคโนโลยีการพิมพ์ยังส่งผลให้งานศิลปะสามารถที่จะพิมพ์เผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2545) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น จังหวัดปัตตานี มีการขยายตัวของความต้องการในการออกแบบกราฟิกมากขึ้นโดยจะเห็นได้จากจำนวนสื่อ ที่ผลิตออกมาไม่ว่าจะเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ การประชุม อบรม บรรจุภัณฑ์ การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น ทำให้เริ่มมีการหาความเป็นตัวตนของวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนใต้ เนื่องจากในระดับชาตินั้น การสื่อสารสาธารณะประเภทต่าง ๆ เช่น การรายงานข่าวทางโทรทัศน์ จะใช้ภาษากลางเป็นหลัก การใช้รูปแบบตัวอักษรที่ถูกพัฒนามาจากวัฒนธรรมส่วนกลาง ก็หมายความว่าพื้นที่ทางวัฒนธรรมดังกล่าวถูกยึดครองด้วย “วัฒนธรรมของชาวกรุงเทพและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ถูกกลืนหายไป” (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) เช่นเดียวกับในสามจังหวัดชายแดนใต้ของไทยนั้นวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ถูกดูดกลืนโดยวัฒนธรรมของชาวกรุงเทพและมาเลเซียที่อยู่ใกล้ ๆ จนไม่อาจจะเรียกได้ว่าวัฒนธรรมที่เป็นอยู่เป็นอัตลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนใต้จริง (ครองชัย หัตถา และคณะ, 2555)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเพียงในสามจังหวัดชายแดนใต้เท่านั้น หากแต่เกิดขึ้นในพื้นที่อื่น ๆ ระดับโลกมาตั้งแต่การเริ่มต้นการพัฒนาของสังคมทุนนิยมสมัยใหม่ ซึ่งเชื่อว่าวัฒนธรรมและความเชื่อของประเทศโลกที่สามเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาให้ทันสมัยจำเป็นต้องขจัดออกไป ตัวอย่างเช่น การพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ เศรษฐกิจพอเพียง หลักความเชื่อสำคัญทางศาสนา ย่อมเป็นเครื่องกีดขวางการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจและระบบทุนนิยมสมัยใหม่ เมื่อประเทศโลกที่สามเข้าสู่วงจรการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยจึงเท่ากับการพัฒนาประเทศให้เป็นแบบตะวันตก (ประชา สุวีรานนท์, 2554) ผลที่เกิดขึ้นคือได้ความเจริญในสิ่งที่มองเห็น เช่น ไฟฟ้า ถนน ยานพาหนะ การแต่งกาย ในขณะที่เดียวกันสิ่งที่ประเทศโลกที่สามเหล่านี้ต้องสูญเสียไปคือ วัฒนธรรมประจำชาติ อัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น แต่ละชุมชนของชาติกำลังถูกทำลายไป (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) หากไม่มีการบอกเล่าเรื่องราวของตนไว้อย่างเป็นระบบ

การพัฒนาารูปแบบตัวอักษรไทยเพื่อสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนใต้ จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างรูปแบบอักษรเฉพาะตัวที่มีความโดดเด่น แสดงถึง

ความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง มีน้ำเสียงในการพูดที่แสดงวัฒนธรรมของสามจังหวัด เป็นตัวเลือกหนึ่งให้แก่ออกแบบในพื้นที่ใช้ในการออกแบบ งานสื่อสารต่าง ๆ และเป็นแนวทางในการสื่อสารและอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการและลักษณะของการสื่อสาร ด้วยการมอง (visual communication) ปัจจัยทางวัฒนธรรม ทางการมองเห็น อัตลักษณ์สามจังหวัดชายแดนใต้ที่ ส่งผลกระทบต่อการสื่อสารของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
2. เพื่อสร้างแนวทางการออกแบบตัวอักษรที่มีรูปแบบ เฉพาะตัวของความเป็นพหุวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัด และสามารถใช้ในการสื่อสารเพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่ต้องการ สื่อกับประชาชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่าง เหมาะสม

■ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงกระบวนการและลักษณะของการสื่อสาร ด้วยการมอง (visual communication) ของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้
2. ทราบถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมทางสายตาของ ชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิมที่ส่งผลกระทบต่อการสื่อสาร ด้วยงานกราฟิก
3. ได้แนวทางหลักการออกแบบตัวอักษรที่สามารถใช้ ในการสื่อสารเพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่ต้องการสื่อกับประชาชน ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้

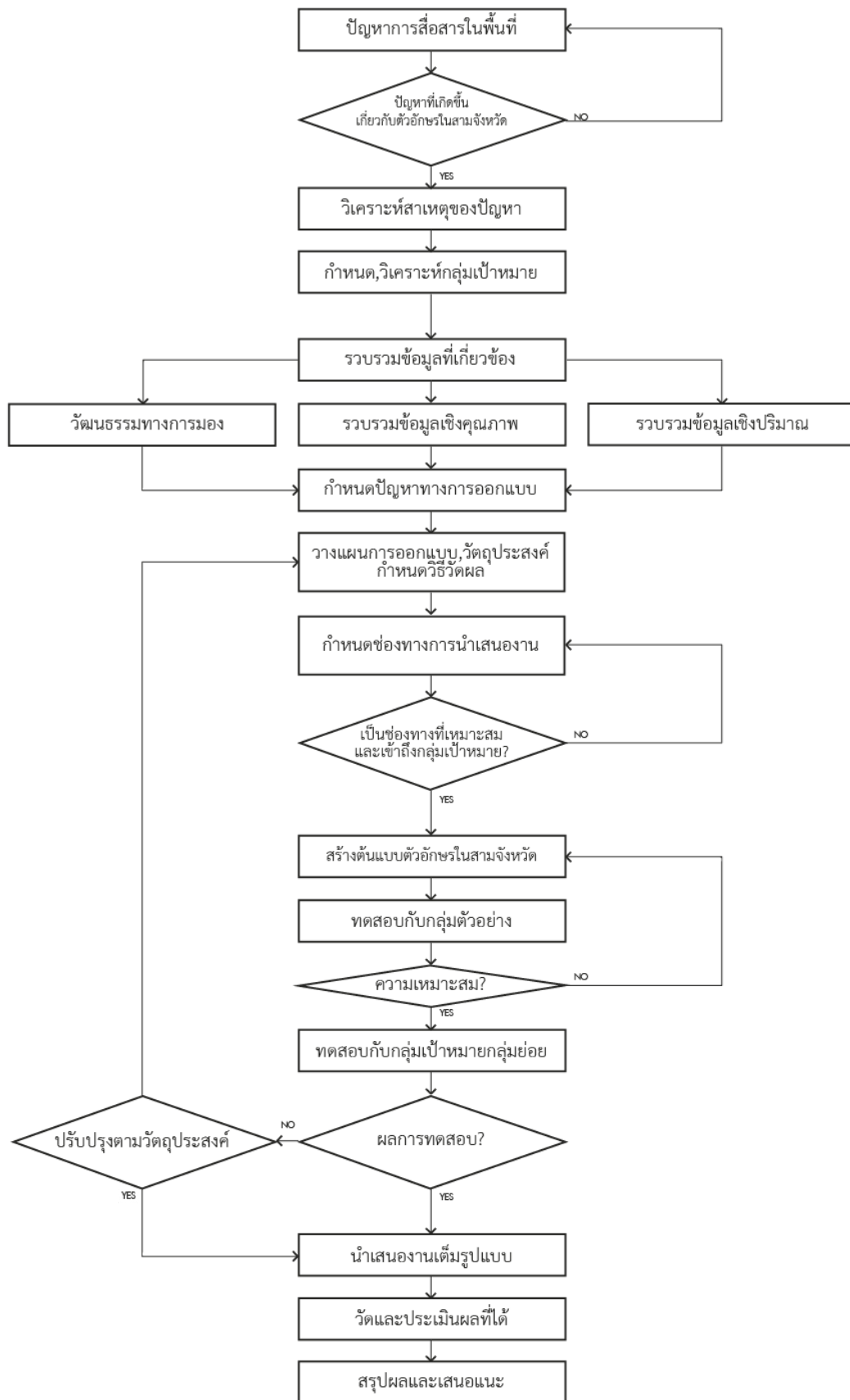
■ ระเบียบวิธีวิจัย

การพัฒนาารูปแบบตัวอักษรไทยเพื่อสื่อสารในสังคม พหุวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้พื้นที่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส เป็นพื้นที่ในการดำเนินการวิจัย มุ่งเน้นในการหาแนวคิด แนวทางในการสื่อสารระหว่าง วัฒนธรรมโดยใช้งานกราฟิกเป็นสื่อหลัก ผู้วิจัยจะใช้แนวทาง การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เพื่อให้งานออกแบบ ตัวอักษรที่ดำเนินการวิจัยเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนในพื้นที่ โดยสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาและข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่
  - 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การสื่อสาร วัฒนธรรม การออกแบบตัวอักษรและงานกราฟิก
  - 1.2 เก็บข้อมูลรูปแบบของตัวอักษรและภาษาที่ใช้ ในการสื่อสารในพื้นที่
  - 1.3 กำหนดผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเป้าหมายที่จะทำการ สื่อสาร
  - 1.4 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
2. การวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลและการกำหนดแนวทาง ในการออกแบบ
  - 2.1 การศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแยกเป็น เชิงวัฒนธรรม ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณ
  - 2.2 กำหนดปัญหาทางการออกแบบ
  - 2.3 วางแผนการออกแบบ กำหนดวัตถุประสงค์ และ วิธีการวัดผล
3. การออกแบบและทดลอง
  - 3.1 การสร้างชุดงานต้นแบบ
  - 3.2 การทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างและผู้เชี่ยวชาญ
4. การนำเสนอผลงาน
  - 4.1 การนำเสนองานเต็มรูปแบบ
  - 4.2 การวัดและประเมินผลงาน
  - 4.3 สรุปผลและเสนอแนะงานวิจัย

■ กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษา กระบวนการ และ ลักษณะของการสื่อสาร ปัจจัยทางวัฒนธรรมทางการมองเห็น อัตลักษณ์สามจังหวัดชายแดนใต้ ที่ส่งผลกระทบต่อ การสื่อสาร รวมถึงการสร้างความรู้พื้นฐานเรื่องการสื่อสาร ชำมวัฒนธรรมโดยใช้การออกแบบตัวอักษร เพื่อนำไปสู่ การสร้างรูปแบบการสื่อสารด้วยตัวอักษรที่เหมาะสมในการ สื่อสารที่เป็นที่ยอมรับระหว่างชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีน ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการวิจัย

สรุปผลวิเคราะห์การศึกษาข้อมูล

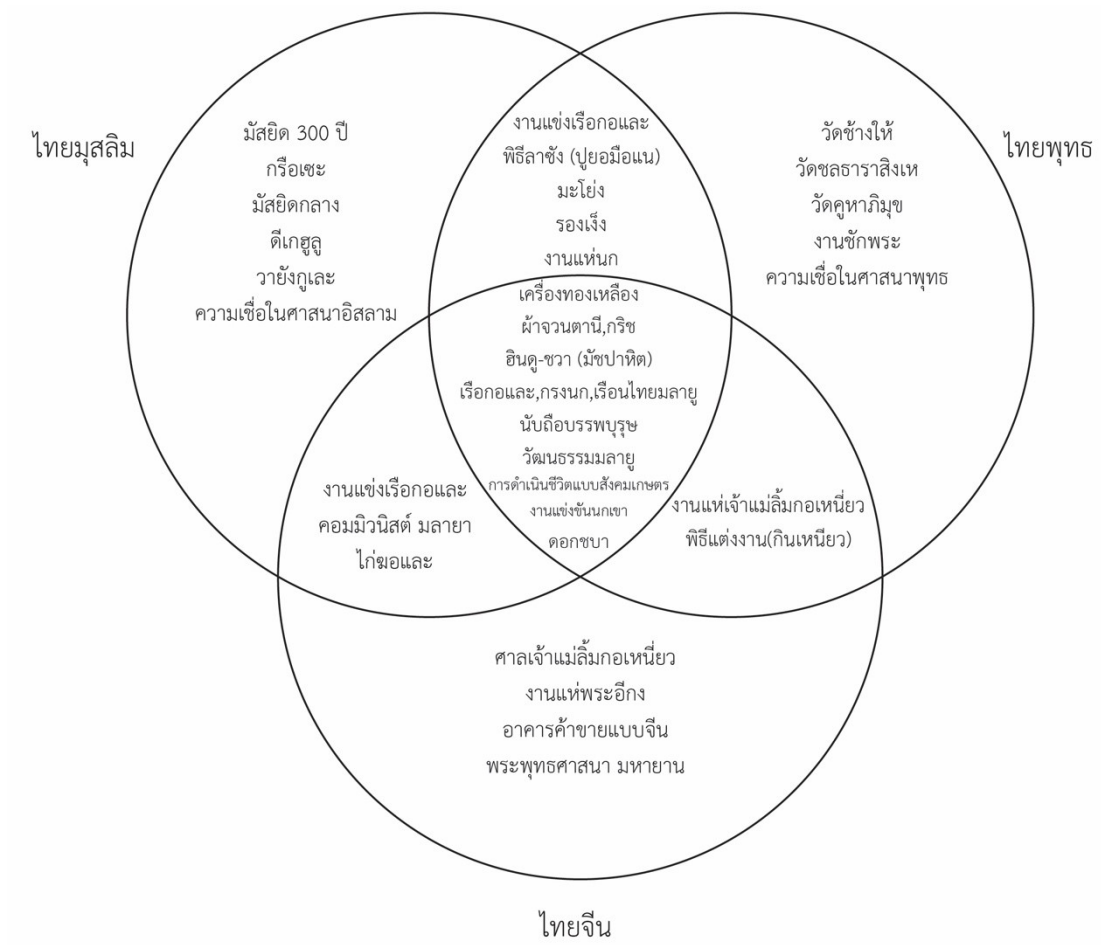
ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมอัตลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนใต้โดยแบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรมได้ดังนี้

ตารางที่ 1 อัตลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนใต้โดยแบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรม

	พุทธ	มุสลิม	จีน
การดำเนินชีวิต	สังคมเกษตร ประมง พุทธแบบเถรวาท	เรียบง่าย สังคมเกษตร หลักการมุสลิม	ประมง สังคมเกษตร พุทธแบบมหายาน
อาชีพ	ค้าขาย ประมง	เกษตร ประมง ค้าขาย	นาเกลือ ประมง ค้าขาย
ประเพณี	งานสมโภชหลักเมือง งานชักพระ งานลาซัง งานแห่พระอীগัง งานวันสะตอ	งานแข่งขันนกเขาชวาอาเซียน งานแข่งเรือกอลและ งานไก่ชอและ	งานแห่เจ้าแม่โตะโม่ งานเลื้อยกระจูด งานแห่เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว
โบราณสถาน	เมืองโบราณยะรัง เมืองโบราณบ้านวัด วัดถ้ำ วัดชลธาราลิงเห	มัสยิดกรือเซะ วัง 7 หัวเมือง มัสยิด 300 ปี (ตะโละมาเนาะ) บ้านพระยาระแงะ ดาอีลยาดีดี	ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เจ้าพ่อเอี้ยะกัง ตลาดสายบุรี อุโมงค์ปิยะมิตร
อัตลักษณ์ด้านศิลปะ	กรีซปัตตานี เครื่องทองเหลือง เรือไทยมุสลิม มัสยิดกลางปัตตานี ผ้าจวนตานี ผ้าปาเต๊ะ เรือไทยมุสลิม กรงนกเขา กรีชรามัน รูปแบบสถาปัตยกรรมผสมสามวัฒนธรรมของมัสยิด 300 ปี อาคารร้านค้าแบบชิโน-โปรตุกีส		
อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม	แต่งกายตามสมัยนิยม สื่อสารด้วยภาษาไทย	การแต่งกายแบบมุสลิม การสื่อสารด้วยภาษายาวี	แต่งกายตามสมัยนิยม สื่อสารด้วยภาษาจีน
อัตลักษณ์ด้านศิลปะ การแสดง	มโนราห์ ร่องเง็ง หนังตะลุง	มะโย่ง ดีเกฮูลู วายังละ สี่ละ	จ๊ว แห่เจ้าแม่ เซ็ดสิงโต
ภาษา	ไทย	ยาวี	จีน

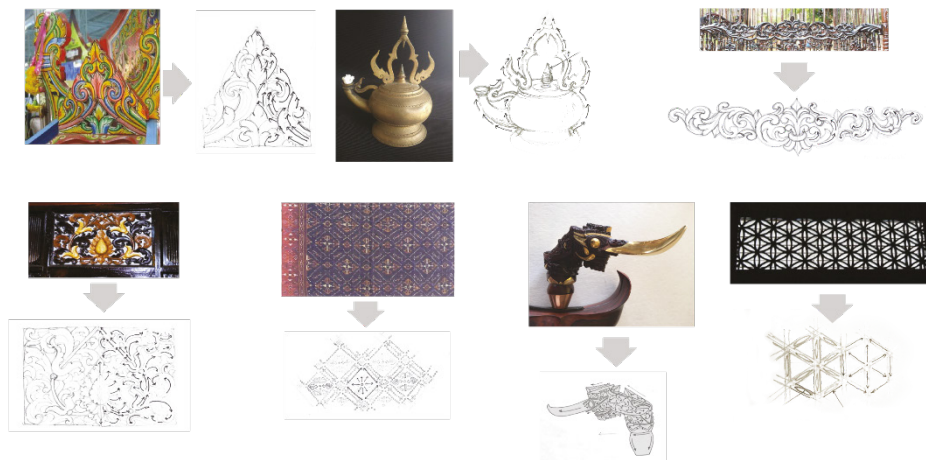
จากการศึกษาอัตลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนใต้
เพื่อใช้ในการออกแบบตัวอักษร และองค์ประกอบของ
งานกราฟิกเพื่อใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์ของสามจังหวัด
ชายแดนใต้ พบว่า ในสามจังหวัดชายแดนใต้มีตัวแทน
วัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ อยู่ 3 วัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรม

มลายูมุสลิม วัฒนธรรมจีน และวัฒนธรรมพุทธ (ประสิทธิ์
รัตนมณี, 2550) เนื่องจากอยู่ในพื้นที่เดียวกันทำให้เกิด
การซ้อนทับกันของวัฒนธรรม และงานด้านออกแบบที่ใช้
ร่วมกันดังนี้

แผนภูมิที่ 2 การซ้อนทับกันของวัฒนธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนใต้

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกวัฒนธรรมที่ซ้อนทับกันเพื่อทำการวิเคราะห์ลวดลายเพื่อใช้ในการออกแบบได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์ลวดลาย

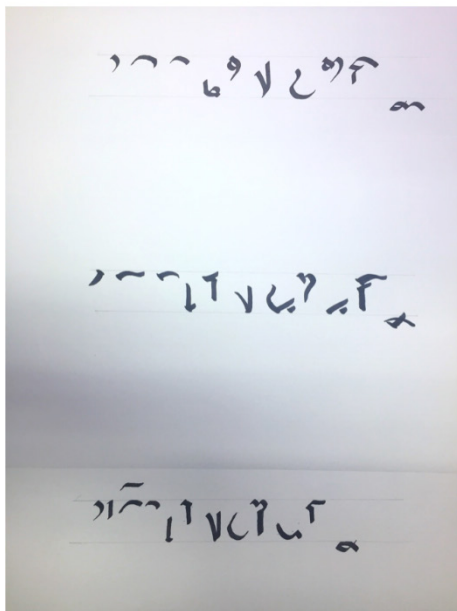

จากการวิเคราะห์รูปแบบของลวดลายทางศิลปกรรมที่ปรากฏในพื้นที่ พบว่า ส่วนใหญ่จะนิยมสร้างงานที่เกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ โดยมักพบความเชื่อเกี่ยวกับภูเขา (กุนุง) ก่อนการเข้ามาของศาสนาและมีความนิยมใช้รูปทรงดังกล่าวในทุกวัฒนธรรมในพื้นที่ จึงสามารถนำรูปทรงดังกล่าวไปพัฒนาเป็นงานกราฟิก เช่น ตัวอักษรและภาพประกอบเพื่อสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้

ด้านภาษาและตัวอักษร พบว่า ในสามวัฒนธรรมหลัก มีรูปแบบการเขียนตัวอักษรเป็นของตนเองโดยผู้วิจัยได้ทำการทดลองการออกแบบตัวอักษรโดยใช้รูปแบบการเขียนเดิมของแต่ละวัฒนธรรม พัฒนาเป็นรูปแบบตัวอักษรใหม่ที่สามารถสื่อสารอัตลักษณ์เดิมได้โดยมีรูปแบบดังนี้

ภาพที่ 2 การทดลองสร้างแบบร่างของตัวอักษรที่พัฒนาจากการวิเคราะห์อัตลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนใต้

ภาพที่ 3 การทดลองสร้างแบบร่างของตัวอักษรที่พัฒนาจากรูปแบบการเขียนของแต่ละวัฒนธรรม

จากการทดลองทำแบบร่างผู้วิจัยได้ทำการพัฒนา
 รูปแบบตัวอักษรไทยเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์วัฒนธรรมของ
 สามจังหวัดชายแดนใต้ ทั้งสามกลุ่มวัฒนธรรมได้ดังนี้

ก	ข	ช	ค	ค	ฆ	ง	จ	ฉ	ช	ช	ฌ	ญ
ฎ	ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ	ด	ต	ถ	ท	ธ	น	บ
ป	ผ	ฝ	พ	ฟ	ภ	ม	ย	ร	ล	ว	ศ	ษ
ส	ห	ฬ	อ	ฮ	ภ	ฤ	๎	๏	๐	๑	๒	๓
๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖
๗	๘	๙	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙

Typeface-MUSLIM Version

ก	ข	ช	ค	ค	ฆ	ง	จ	ฉ	ช	ช	ฌ	ญ
ฎ	ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ	ด	ต	ถ	ท	ธ	น	บ
ป	ผ	ฝ	พ	ฟ	ภ	ม	ย	ร	ล	ว	ศ	ษ
ห	ฬ	ฬ	อ	ฮ	ภ	ฤ	๎	๏	๐	๑	๒	๓
๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖
๗	๘	๙	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙

Typeface-Thai Version

ก	ข	ช	ค	ค	ม	ง	จ	ฉ	ซ	ซ	ณ	ณ
ฎ	ฎ	ฐ	ช	ณ	ณ	ค	ค	ก	ท	ธ	น	บ
ป	ผ	ฝ	ผ	ฝ	ภ	ม	ย	ร	ต	ว	ศ	ช
ช	ศ	ฉ	อ	อ	ภ	ภ	ะ	ั	า	า	ิ	ี
๓	๓			เ	แ	โ	ใ	ใ	เ			๒
๓	+	๓	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙

Typeface-Chinese Version

ภาพที่ 4 รูปแบบตัวอักษรไทยเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์วัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนใต้ 3 รูปแบบ

■ **การประเมินผลงานออกแบบ**

การนำเสนอผลงานต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ เพื่อประเมินคุณภาพของผลงาน อภิปราย วิเคราะห์ และหาข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีเกณฑ์ในการประเมินผลงานออกแบบตามกระบวนการออกแบบอักษร (Spiekermann, 2014) ดังนี้

1. การสื่อสารอัตลักษณ์ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
  - 1.1 ความชัดเจน
  - 1.2 ความเหมาะสม
  - 1.3 การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี
2. การออกแบบ
  - 2.1 มีองค์ประกอบชัดเจน
  - 2.2 มีระเบียบแบบแผน
  - 2.3 มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
  - 2.4 มีความเป็นอัตลักษณ์ เฉพาะตัวตามวัตถุประสงค์
  - 2.5 ความสวยงามของรูปแบบโดยรวม
3. การใช้งาน
  - 3.1 ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้
  - 3.2 ความสะดวกในการนำไปใช้
  - 3.3 ใช้งานเหมาะสมกับความต้องการในพื้นที่

■ **ผลการประเมิน**

การสื่อสารอัตลักษณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านความชัดเจน ความเหมาะสม และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี อยู่ในเกณฑ์ดี ตามค่าเฉลี่ยที่ 4.34, 4.34, และ 3.67 ตามลำดับ

ประเด็นด้านการออกแบบในแง่การมีองค์ประกอบชัดเจน ความมีระเบียบแบบแผน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวตามวัตถุประสงค์ ความเรียบง่าย ความสวยงามของรูปแบบโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ตามค่าเฉลี่ยที่ 4.34, 5.00, 4.34, 3.67, 4.34, และ 4.34 ตามลำดับ

ประเด็นด้านการใช้งานในแง่ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในเกณฑ์ดี ตามค่าเฉลี่ยที่ 3.67 และในแง่ความสะดวกในการนำไปใช้งานเหมาะสมกับความต้องการในพื้นที่ อยู่ในเกณฑ์ดี ใช้ตามค่าเฉลี่ยที่ 4.34 และ 4.34 ตามลำดับ

■ **ข้อเสนอแนะ**

1. พยายามหาองค์ประกอบด้านกราฟิกบางอย่างของความเป็นปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เพื่อเพิ่มความมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวของแบบอักษรมากขึ้น
2. แนวทางการใช้รูปแบบการเขียนของตัวอักษรของแต่ละวัฒนธรรมทำให้ได้รูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสม แสดงถึงอัตลักษณ์แต่ละวัฒนธรรมได้
3. รูปแบบตัวอักษรวัฒนธรรมมุสลิม และรูปแบบ

ตัวอักษรวัฒนธรรมจีนมีอัตลักษณ์ชัดเจน รูปแบบตัวอักษร
วัฒนธรรมไทยพุทธควรดึงอัตลักษณ์ที่มีความชัดเจนมากขึ้น

4. การนำไปใช้งานเหมาะสมจะเป็นหัวข้อเพราะรูปแบบ
ตัวอักษรจะสูญเสียความสามารถในการสื่อสารเมื่อมี
ขนาดเล็ก และควรพัฒนารูปแบบตัวอักษรสำหรับการอ่าน
เพิ่มเติมในการวิจัยครั้งต่อไป

■ เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2544). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครองชัย หัตถา และคณะ. (2555). *มิติวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และ
ภาพอนาคต คีนส์สันติชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ:

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

อนุทิน วงศ์สรรคกร (บรรณาธิการ). (2558). *บันทึกคำบรรยาย
๑๐๑101*. กรุงเทพฯ: คัดสรร ดีมาก.

ประชา สุวีรานนท์. (2554). *จากไทยสู่ไทย ๆ*. กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน.

ประสิทธิ์ รัตนมณี. (2550). *วัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
(ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส)*. ปัตตานี:
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2545). *ประวัติศาสตร์ศิลป์และการออกแบบ*.
กรุงเทพฯ: สันติศิริ.

สมเกียรติ ตั้งนโม. (2549). *มองหาเรื่อง: วัฒนธรรมทางสายตา*.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Seddon, T. (2016). *Let's talk type*. London: Mark Searle.

Spiekermann, E. (2014). *Stop stealing sheep & find out
how type works*. London: Paperback.